Vantaa, 21.2.2018

RESERVILÄISLIITTO
Reservistförbundet

Eduskunnan puolustusvaliokunta

VAPAAEHTOISEN MAANPUOLUSTUSKOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN

Lausuntopyyntö: O 66/2017 vp

Reserviläisliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Puolustusministeriön työryhmän selvityksistä ja esityksistä liittyen vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen osittaiseen uudelleenjärjestämiseen. Työryhmä on selvittänyt mahdollisuutta tehostaa paikallispuolustustamme siirtämällä MPK:lta nyt tilattava sotilaallinen koulutus Puolustusvoimien vastuulle. Uudistuksen yhteydessä vapaaehtoisuuden hyödyntäminen paikallispuolustuksen yksiköitä muodostettaessa ja niitä harjoitettaessa kasvaisi sekä samalla vapaaehtoisesta koulutuksesta rakennettaisiin reserviläisille nousujohteisia ja paikallisjoukkoja nykyistä paremmin palvelevia koulutusputkia sekä -kokonaisuuksia.

Reserviläisliitto pitää uudistusta oikeansuuntaisena ja pitkälti myös liiton tavoitteiden mukaisena. Reserviläisliitto on todennut jo useasti aiemmin, että puolustusjärjestelmäämme tulee kehittää ensisijaisesti paikallispuolustuksemme osalta mm. hybridisodankäynnin asettamien haasteiden johdosta. Liitto on kuitenkin katsonut, että organisatorisen, koulutuksellisen ja laadullisen kehittämisen lisäksi myös paikallispuolustuksemme vahvuutta tulisi kasvattaa perustamalla lisää paikallispataljoonia. Tähän tarpeeseen nyt tehty selvitystyö ei juurikaan vastaa.

Lisäksi enemmän huomioita tulisi kiinnittää Puolustusvoimien sodan ajan yksiköitä muodostettaessa käytettäviin sijoitusmenettelyihin ja -kriteereihin. Paikallispataljoonien tulisi koostua mahdollisimman suuressa määrin reserviläisistä, jotka ovat valmiit sitoutumaan olemaan nopeasti käytettävissä ja, jotka ovat valmiita ylläpitämään omaa kenttäkelpoisuuttaan ja sotilaallista osaamistaan osallistumalla omaehtoiseen reserviläistoimintaan sekä -koulutukseen, johon tarjoavat mahdollisuuden Maanpuolustuskoulutusyhdistys sekä Reserviläisliitto ja monet muut maanpuolustusjärjestöt.

Käytännön tasolla reserviläisten sijoitukset paikallispuolustuksen erilaisiin yksiköihin tulee mahdollisimman laajasti toteuttaa niihin sijoitetun päällystön oman harkinnan ja/tai konsultoinnin pohjalta, jolloin erilaisiin tehtäviin löydetään parhaiten sopivimmat mahdolliset henkilöt ja yksiköiden ns. koheesio kehittyy mahdollisimman vahvaksi. Edelleen yksiköiden korkean valmiuden, paikallistuntemuksen ja taistelutahdon kannata olisi tärkeää, että paikallisjoukkojen yksiköihin sijoitetaan ensisijaisesti niiden toiminta-alueella asuvia reserviläisiä.

Reserviläisliitto | Döbelninkatu 2, 00260 Helsinki | (09) 4056 2040 | toimisto@reservilaisliitto.fi

Tämänkaltaiset menettely- ja toimintatavat tekisivät reserviläis- ja muut maanpuolustusjärjestöistä kiinteämmän osan puolustusjärjestelmäämme sekä pidemmällä tähtäimellä muokkaisivat niiden toimintatapoja ja -malleja vielä nykyistäkin paremmin puolustusjärjestelmämme tarpeita vastaaviksi. Merkittävä osa em. sijoituskriteerit täyttävistä reserviläisistä toimii jo nyt käytännössä vapaaehtoisen maanpuolustustyön ja -koulutuksen parissa.

Tehdyssä selvitystyössä esitetään myös aluetoimistojen vahvistamista lisähenkilöstöllä paikallisjoukkojen toiminnan tehostamiseksi. Tämä, sinänsä hyvä uudistus ei saa kuitenkaan johtaa siihen, että reservin koulutuksen käytännön järjestäminen siirtyy reserviläisiltä Puolustusvoimien henkilöstölle. Olennaista uudistuksen toimivuuden kannalta on aluetoimistoissa toimivan Puolustusvoimien henkilöstön toimiva ja kitkaton yhteistyö paikallisjoukkoihin sijoitetun reservin päällystön kanssa sekä se, että vastuuta käytännön koulutustehtävistä ja niiden suunnittelusta annetaan mahdollisimman paljon reserviläisille.

Esitetty malli, jossa sijoitusta paikallisjoukoissa tarjotaan niille reserviläisille, joiden sijoitus purkautuu Puolustusvoiminen operatiivisissa ja alueellisissa joukoissa, on hyvä. Paikallisjoukkoihin sijoitettavien reserviläisten aiemmin saama koulutus kertausharjoituksissa ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksessä on kuitenkin huomioitava asianmaisen henkilön jatkokoulutusta suunniteltaessa ja sijoitusta tehtäessä.

Selkeänä tavoitteena uudistuksessa tulee olla myös vapaaehtoiskoulutuksen volyymin lisääminen. Tämä edellyttää Puolustusvoimien auktorisoimien kouluttajien määrän lisäämistä nykyisestä sekä näiden henkilöiden koulutusoikeuksien lisäämistä pitkälti selvityksessä esitetyllä tavalla. Auktorisoiduilla kouluttajilla tulee olla oikeus järjestää erilaisia ammuntoja Puolustusvoimien aseilla sekä järjestää koulutusta sen kalustolla.

Lisäksi tulee huolehtia siitä, että Puolustusvoimien henkilöstön koulutus- ja ammuntojen johtamisoikeudet jne. säilyvät myös palvelussuhteen päättymisen jälkeen. Tämänkaltaiset oikeudet paitsi helpottavat vapaaehtoiskoulutuksen ja -harjoittelun järjestämistä myös synnyttävät Puolustusvoimille kustannussäästöjä kantahenkilökunnan vähentyvän käyttötarpeen johdosta. Puolustusvoimien palveluksesta reserviin siirtyviä henkilöitä tulee myös näiden syiden johdosta aktiivisesti ohjata vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ja -toiminnan pariin.

Uudistuksen yhteydessä on otettava huomioon myös se, että Puolustusvoimien ohella Rajavartiolaitos ja monet muut viranomaistahot ovat usein merkittävässä roolissa MPK:n koulutuksen käytännön järjestämisessä. Myös näiden tahojen kanssa tulee sopia Puolustusvoimien vastaavia käytäntöjä mukailevista toimintaohjeista aktiivi- ja EVP-henkilöstön, reserviläisten sekä näiden hallinnassa olevan infrastruktuurin ja kaluston sekä aseiden ja muiden taisteluvälineiden käytöstä lain määrittämässä laajuudessa.

Reserviläisliitto | Döbelninkatu 2, 00260 Helsinki | (09) 4056 2040 | toimisto@reservilaisliitto.fi

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen nykyistä parempi kytkentä puolustusjärjestelmäämme on tärkeää. Selvitystyössä kuvattu malli, jossa reserviläinen pätevöityy MPK:n sotilaallista valmiutta ylläpitävän koulutuksen kautta sijoitettavaksi Puolustusvoimien paikallisjoukkoihin ja niiden saaman sotilaallisen koulutuksen piiriin, on hyvä ja tuo kouluttautumiseen siihen pitkään kaivattua nousujohteisuutta.

Jatkosuunnittelussa on kuitenkin hyvä kiinnittää huomioita MPK:n vapaaehtoiskouluttajien motivointiin niin, että he ovat jatkossakin kiinnostuneita osallistumaan sotilaallisen koulutuksen ja sotilaallisia valmiuksia parantavan koulutuksen järjestämisen lisäksi kouluttajatehtäviin, jotka liittyvät MPK:n varautumiskoulutuksen järjestämiseen. Selvityksessä esitetään kouluttajaputkea, jossa sotilaallisen koulutuksen kouluttajatehtävät edellyttävät kouluttajataustaa sotilaallista valmiutta palvelevassa koulutuksessa. Malli on todennäköisesti toimiva muttei ratkaise mahdollista ongelmaa varautumiskoulutuksen kouluttajien osalta.

Selvitystyössä esitetään yleisen varautumiskoulutuksen lisäämistä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen lakisääteiseksi tehtäväksi ja tämän koulutuksen nykyistä parempaa nousujohteisuutta. Molemmat esitykset ovat sinänsä kannatettavia mutta huomiota tulee kiinnittää myös siihen, että MPK:n varautumiskoulutus kytkettäisiin nykyistä kiinteämmäksi osaksi yhteiskunnan yleistä kriisivalmiutta sekä siihen liittyviä järjestelmiä, organisaatioita ja tahoja. MPK:n varautumiskoulutuksen suunnittelun lähtökohtana tulee olla sotilaallisen koulutuksen tavoin erilaisissa kriiseissä ja poikkeusoloissa tarvittavat taidot sekä osaaminen. Koulutetut henkilöt tulee myös heidän niin halutessaan sijoittaa kriisi- ja poikkeusolojen organisaatioihin.

Nyt tehdyn selvityksen suurimpana puutteena onkin pidettävä kattavan kokonaisturvallisuusnäkökulman puutetta, jossa huomioitaisiin myös muu kuin sotilaallisen puolustuksen järjestelyt ja tarpeet. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen varautumiskoulutuksen jatkosuunnitteluun tulisi ottaa mukaan kaikki ne ministeriöt ja muut tahot, joiden vastuulla toimii erilaisia poikkeusolo- ja kriisiorganisaatioita. Tavoitteena tulee olla kokonaisturvallisuusjärjestelmä, joka kykenee turvaamaan sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden sekä kansalaistemme elinmahdollisuudet ja fyysisen koskemattomuuden sekä hyvinvoinnin kaikissa tilanteissa. MPK:n varautumiskoulutus tulisi suunnitella tämän järjestelmän tarpeiden pohjalta.

Jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, etteivät reserviläisten kenttäkelpoisuuden, ampumataitojen ja maanpuolustustahdon hyväksi tapahtuvan toiminnan edellytykset heikenny lakimuutosten ja erityisesti niiden käytäntöön soveltamisen yhteydessä. Edelleen on tärkeää mieltää, että em. toimintaa ja koulutusta järjestävät Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen lisäksi myös erilaiset reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöt ja, että jälkimmäisten yhteisöjen järjestelmä toiminta on volyymiltaan monin osin MPK:n toimintaa merkittävästi laajempaa.

Reserviläisliitto | Döbelninkatu 2, 00260 Helsinki | (09) 4056 2040 | toimisto@reservilaisliitto.fi

Uudelleenjärjestelyn edellytyksenä on 5,1 miljoonan euron lisärahoitus, jolla katettaisiin lisähenkilöstön palkkaamisesta MPK:lle ja Puolustusvoimille aiheutuvat kulut sekä alennettaisiin kurssimaksuja, jotka tällä hetkellä erityisesti MPK:n varautumiskoulutuksen osalta ovat liian korkealla tasolla. Erityisen tärkeää olisi alentaa kurssimaksuja sellaisen koulutuksen osalta, joka parantaa henkilöiden valmiuksia toimia niissä poikkeus- ja kriisiajan tehtävissä, joihin heidät on sijoitettu tai saadun koulutuksen pohjalta sijoitetaan. Lisärahoitusta voidaankin näillä perusteilla pitää perusteltuna.

Tässä yhteydessä tulisi kuitenkin linjata uudelleen myös järjestelmää tukevien maanpuolustusjärjestöjen rahoitus niin, että se mahdollistaisi niille nykyistä paremmat resurssit tarvittavan toiminnan ja osallistumismahdollisuuksien järjestämiseksi. Erityisen tärkeää olisi parantaa järjestöjen maakunnallisen tason organisaatioiden resursseja paitsi lisärahoituksella myös kehittämällä MPK:n ja sen keskeisten jäsenjärjestöjen maakunnallisen tason organisaatioiden välistä yhteistyötä ja -toimintaan esim. siirtymällä sovitulla aikajänteellä yhteisiin piiritason organisaatioihin.

Reserviläisliitto on Suomen suurin maanpuolustusjärjestö, jolla on lähes 38.000 jäsentä. Heistä yli 90 prosenttia on suorittanut varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen. Liiton paikallisyhdistyksissä reserviläiset voivat ylläpitää ampumataitojaan, fyysistä kuntoaan ja maastotaitojaan. Reserviläisliitto on myös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ja Naisten Valmiusliiton jäsen. Tuoreen kouluttajatutkimuksen mukaan yli 36 prosenttia MPK:n kouluttajista ja yli 43 prosenttia MPK:n muista vapaaehtoistoimijoista on Reserviläisliiton jäseniä.

Lisätietoja lausunnosta antaa tarvittaessa varapuheenjohtaja Ismo Nöjd, s-posti ismo.nojd@gmail.com tai puh 040 018 2700.